

De økonomisk udsatte i 2022

Nærværende publikation afgrænser antallet af personer i Grønland, der kan betegnes som økonomisk udsatte. Der fokuseres på personernes alder, køn og familie samt på den lokalitet, hvor de har bopæl. Der tages udgangspunkt i en tilsvarende medianindkomstanalyse fra det danske ekspertudvalg om fattigdom. I den grønlandske undersøgelse anvendes imidlertid betegnelsen økonomisk udsatte frem for betegnelsen fattige for at understrege, at der fra politisk side ikke er taget stilling til en eventuel fattigdomsgrænse.

En person betegnes som økonomisk udsat, hvis personens indkomst i en treårig periode hvert år ligger under en given kritisk indkomstgrænse. Med dette publikationen oplistes resultater, hvor indkomstgrænsen for at være økonomisk udsat fastsættes til 50 pct. af medianindkomsten. I statistikbanken findes opgørelser, hvor indkomstgrænsen sættes til 60 pct.

Forskelle til andre opgørelser

I tilknytning til Grønlands Statistiks indkomststatistik udgives allerede tidsserier for en række internationalt anerkendte mål for indkomstulighed¹.

Gini-koefficienten, at Risk of Poverty-rate og 80/20-ratio er tre forskellige ulighedsmål, der med forskelligt fokus beskriver en indkomstfordeling. De tre fordelingsmål beskriver hvert deres område af indkomstfordelingen.

- Gini-koefficienten er et mål for fordelingen af alle indkomsterne, mens
- målet for den relative fattigdom (at-risk-of-poverty rate) fokuserer på de laveste indkomster, og
- ratio-80/20 beskriver forholdet mellem de højeste og de laveste indkomster.

Grønlands Statistik udgiver desuden i indkomstpublikationen et særligt afsnit, hvor indkomstfordelingen blandt familier med børn belyses vha. Gini-koefficienten.

Baggrund for udgivelsen og kommende udgivelser

Publikationen udkommer en gang årligt i forlængelse af Grønlands Statistiks indkomstpublikation.

Nærværende publikation er den syvende i rækken af udgivelser om økonomisk udsatte. Der kan være foretaget mindre justeringer i registre på

¹ Grønlands Statistik, 2023. Indkomststatistik 2022

befolkningsområdet, indkomstområdet, socialområdet og uddannelsesområdet, som indgår i beregningerne. Antallet af økonomisk udsatte genberegnes derfor i forbindelse med nærværende publikation for hele perioden 2011-2022, og der er ændringer i resultaterne i forhold til publikationen, der blev udgivet i 2022.

Statistikbanken

I statistikbanken er der mulighed for at lave udtræk af statistikken ved at kombinere variable som bopæl, alder, køn, og år. I statistikbanken findes opgørelser for perioden 2011-2022.

Analyseresultater

I det følgende afsnit præsenteres analyseresultaterne i oversigtsform. I oversigterne præsenteres både antal personer, som falder under 50 procentgrænsen af medianindkomsten fordelt på variable og en procentfordeling af samme variabel. For mere detaljerede opgørelser af de økonomisk udsatte – herunder opgørelser med en grænse for medianindkomsten på 60 pct. – henvises til Grønlands Statistikbank på bank.stat.gl, hvor der er mulighed for mere detaljerede tabeludtræk.

Der kan være udsving i antallet af personer, som falder under medianindkomstgrænsen. Det skyldes Grønlands forholdsvis lille befolkning og dens mobilitet. Dette forhold bliver tydeligere, jo mere detaljerede analysevariablene bliver. Derfor bør man være varsom med at drage alt for omfattende konklusioner på baggrund af enkeltstående årlige ændringer.

Økonomisk udsatte fordelt på alder

For at kunne betragtes som økonomisk udsat skal den ækvivalerede disponible familieindkomst over en treårig periode hvert år ligge under den pågældende medianindkomstgrænse. De anførte årstal angiver ultimo året i de treårige perioder.

I 2022 havde 5 pct. af analysepopulationen en ækvivaleret disponibel indkomst under 50 pct. af medianindkomsten. Den største andel af økonomisk udsatte var i aldersgruppen 20-29 år, jf. oversigt 1.

Oversigt 1. Andel og antal økonomisk udsatte personer med indkomst under 50 pct. af medianindkomsten fordelt på aldersgrupper

Alder	2018	2019	2020	2021	2022	2022
	Andel (pct.)					Antal
0 til 4	7	7	8	8	9	268
5 til 9	3	3	5	5	5	158
10 til 14	2	2	3	3	3	100
15 til 19	6	6	6	6	7	149
20 til 24	8	8	8	8	9	231
25 til 29	8	7	9	9	10	312
30 til 34	6	6	6	6	6	232
35 til 39	4	4	4	4	5	160
40 til 44	3	3	4	4	4	123
45 til 49	2	2	3	3	2	60
50 til 54	2	2	2	3	3	99
55 til 59	3	3	2	3	3	114
60 til 65	2	2	3	2	3	102
65 til 69	1	1	1	1	1	32
70 til 74	0	0	0	1	0	5
75 +	0	0	0	0	0	5
I alt	4	4	4	4	5	2.150

Kilde: <https://bank.stat.gl/SODOU01>

Økonomisk udsatte fordelt på distrikter

I 2022 havde Tasiilaq, Qaanaaq, Kangaatsiaq og Upernavik distrikter den højeste andel af økonomisk udsatte med en indkomst på under 50 pct. af medianindkomsten.

Oversigt 2. Andel og antal økonomisk udsatte personer med indkomst under 50 pct. af medianindkomsten fordelt på distrikter

	2018	2019	2020	2021	2022	2022
	Andel (pct.)					Antal
Nanortalik	5	6	5	6	7	90
Qaqortoq	3	3	3	3	4	99
Narsaq	3	2	4	4	4	52
Paamiut	4	3	4	4	4	46
Nuuk	3	3	3	3	3	484
Maniitsoq	3	4	4	4	4	100
Sisimiut	2	3	3	3	3	144
Kangaatsiaq	8	5	7	8	8	82
Aasiaat	3	4	5	5	5	118
Qasigiannuguit	2	2	1	1	1	13
Ilulissat	3	3	3	4	4	176
Qeqertarsuaq	2	1	1	1	2	18
Uummannaq	2	2	3	3	3	64
Upernavik	8	8	9	9	10	249
Qaanaaq	9	8	9	8	12	85
Tasiilaq	11	11	11	12	13	320
Ittoqqortoormiit	4	2	2	1	3	10
I alt	4	4	4	4	5	2.150

Note: Ivittuut opgøres under Nuuk

Kilde: <https://bank.stat.gl/SODOU05>

Økonomisk udsatte fordelt på byer og bygder

Ved 50 pct. af medianindkomsten er fordelingen af de økonomisk udsatte på byer og bygder væsentlig forskellig. På landsplan var andelen af økonomisk udsatte byboer på 4 pct. i 2022, hvorimod den var på 10 pct. i bygderne inkl. færeholderstederne.

Oversigt 3. Antal og andel økonomisk udsatte personer med indkomst under 50 pct. af medianindkomsten fordelt på by og bygd

	2018	2019	2020	2021	2022
	Antal				
Byer	1.237	1.220	1.337	1.366	1.515
Bygder	485	492	542	596	635
I alt	1.722	1.712	1.879	1.962	2.150
	Andel (pct.)				
Byer	3	3	3	4	4
Bygder	7	8	8	9	10
I alt	4	4	4	4	5

Note: Færeholdersteder opgøres under bygder

Kilde: <https://bank.stat.gl/SODOU02>

Økonomisk udsatte voksne fordelt på familietype

Familiestatistikken giver mulighed for at opdele de økonomisk udsatte voksne efter om de lever som enlige eller par. Det er desuden muligt at opdele familierne efter antal hjemmeboende børn og unge. Det ses af oversigt 4, at en væsentlig større andel af enlige voksne kan betegnes som økonomisk udsatte sammenlignet med voksne i par.

Oversigt 4. Antal og andel af økonomisk udsatte voksne fordelt efter familietype og antal hjemmeboende børn og unge

	2018	2019	2020	2021	2022
	Antal				
Enlig uden børn	926	909	976	1.014	1.106
Enlig med 1 barn	133	136	153	148	160
Enlig med mere end et barn	61	60	73	81	102
Par uden børn	47	61	52	65	66
Par med 1 barn	38	37	27	37	37
Par med mere end et barn	60	70	81	78	82
I alt	1.265	1.273	1.362	1.423	1.553
	Andel (pct.)				
Enlig uden børn	7	7	8	8	8
Enlig med 1 barn	9	9	9	9	10
Enlig med mere end et barn	7	6	8	8	10
Par uden børn	1	1	1	1	1
Par med 1 barn	1	1	1	1	1
Par med mere end et barn	1	1	1	1	2
I alt	4	4	4	4	5

Kilde: <https://bank.stat.gl/SODOU04>

Økonomisk udsatte børn og unge fordelt på familietype

Familiestatistikken giver desuden mulighed for at opdele økonomisk udsatte børn og unge efter om de bor sammen med en voksen eller sammen med voksne i par. Som det fremgår af oversigt 5 kan en større andel af børn og

unge, der er i familie med enlige voksne, betegnes som økonomisk udsatte sammenlignet med børn, der er i familie med voksne i par.

Oversigt 5. Antal og andel af økonomisk udsatte børn og unge fordelt efter familietype

	2018	2019	2020	2021	2022
	Antal				
Enlig	320	309	374	389	441
Par	137	130	143	150	156
I alt	457	439	517	539	597
	Andel (pct.)				
Enlig	8	8	9	9	10
Par	2	2	2	2	2
I alt	4	4	4	5	5

Kilde: <https://bank.stat.gl/SODOU03>

Økonomisk udsatte fordelt på køn

En opdeling af økonomisk udsatte efter køn viser, at generelt flere mænd er økonomisk udsatte. I aldersgruppen 15-24 år er der dog en overvægt af kvinder.

Oversigt 6. Andel af økonomisk udsatte fordelt efter alder og køn, 2022

Alder	Andel (pct.)		Antal	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
0 til 4	8	9	123	145
5 til 9	5	5	80	78
10 til 14	3	4	48	52
15 til 19	7	8	75	74
20 til 24	7	12	90	141
25 til 29	10	9	175	137
30 til 34	7	5	135	97
35 til 39	6	4	104	56
40 til 44	5	3	80	43
45 til 49	3	1	45	15
50 til 54	4	2	70	29
55 til 59	4	1	86	28
60 til 65	4	2	75	27
65 til 69	2	1	20	12
70 til 74	1	0	5	0
74 +	1	0	3	2
I alt	5	4	1.214	936

Kilde: <https://bank.stat.gl/SODOU01>

Metode

Grønlands Statistik har valgt at overtage definitionen fra det danske ekspertudvalg om fattigdom. At være økonomisk udsat defineres derfor som en situation, hvor:

”En person eller familie ufrivilligt har væsentligt dårligere livsvilkår sammenlignet med den øvrige befolkning, og hvor denne situation

- *skyldes mangel på ressourcer, herunder særligt økonomiske er vedvarende, og hvor*
- *personen eller familien ikke har eller kun i begrænset omfang har mulighed for ved egen drift at ændre situationen”².*

Definitionen af økonomisk udsatte operationaliseres med udgangspunkt i den danske definition af fattigdomsgrænsen. Den grønlandske operationalisering adskiller sig dog fra den danske i de analysedata, der er tilgængelige i Grønland, forskelle i lovgivningen samt for at gøre beregningerne mere enkle.

I den grønlandske analyse defineres en økonomisk udsat således ud fra følgende kriterier:

- Personen har i tre på hinanden følgende år haft en disponibel indkomst, der ligger under en kritisk indkomstgrænse.
- Personen er ikke studerende på en kompetencegivende uddannelse over folkeskoleniveau eller i familie med en voksen, der er i gang med kompetencegivende uddannelse over folkeskoleniveau.³
- Personen har ikke adresse på et alderdomshjem, plejehjem eller på en handicapinstitution.

Kriterierne uddybes herunder.

Indkomstbegreb

Grænsen for at være økonomisk udsat fastsættes ud fra den årlige disponible indkomst (dvs. indkomsten efter skat og inkl. sociale overførsler). Den disponible indkomst giver et mål for de forbrugsmuligheder, der er skabt inden for perioden.

Den disponible indkomst er imidlertid ikke fuldt dækkende ift. forbrugsmulighederne. Særligt i mindre samfund vurderes der at være en ikke uvæsentlig uformel økonomi primært i form af fiskeri og fangst til eget forbrug. Desuden tilbyder det offentlige en række støtteordninger, som har betydning for forbrugsmulighederne, men som ikke indregnes i den disponible indkomst. Det drejer sig f.eks. om sociale fripladser i daginstitutioner og støtte til private boliger, som i modsætning til boligsikring til lejeboliger ikke medregnes i opgørelsen af den disponible indkomst.

² Ekspertudvalget for fattigdom, 2013. En dansk fattigdomsgrænse – analyser og forslag til opgørelsesmetoder, side 7

³ For afgrænsning af familiebegrebet henvises til Grønlands Statistiks publikation ”Grønlands Befolkning 2019”

De økonomisk dårligst stillede familier modtager i mange tilfælde hjælp i henhold til Landstingsforordning nr. 15 af 20. november 2006 om offentlig hjælp. Forskellig offentlig administrations- og registreringspraksis ved hjælp i henhold til denne lov i samspil med betalingsstrømme mellem familien og det offentlige i forbindelse med daginstitution, renovation, underholdsbidrag mv. kan have betydning for den indkomst, der er registeret for den enkelte familie.

Endelig kan betaling af underholdsbidrag for børn have betydning for levestandarden hos modtageren. Betaling af A-bidrag (underholdsbidrag) er som hovedregel ikke registeret i barnets indtægt og indgår således ikke i beregningen af familiens indkomst. Normalbidraget til et barn udgør 12.276 kr. om året.

Familier, husstande og ækvivalering

Indkomst skal ideelt set opgøres indenfor enheder, hvor personerne har fælles økonomi på de større udgiftsområder som husleje, vand, el, varme, forsikringer, mad mv.

Grønlands Statistik har udarbejdet en familiestatistik, hvor nogle husstande opdeles i flere familier afhængigt af slægtsrelationerne mellem husstandens medlemmer. Udgangspunktet for nærværende analyse er indkomster på familieniveau.

Enhver borger skal til Folkeregistret oplyse, hvor man har sin døgnhvile. Alligevel er befolkningens adresseoplysninger ikke en absolut og fejlfri størrelse.

Personernes indkomst tilknyttes den familie, de er tilknyttet ultimo året. Tidspunktet for familieopgørelsen kan påvirke analyseresultatet. Eksempelvis kan personer, der flytter hjemmefra i løbet af året eller bliver skilt, indgå i analysen med en lav indkomst som følge af ændringer i familieforhold, selv om personen i hovedparten af året har været del af en familie med høje indkomster.

Ved vurdering af indkomst tages der hensyn til størrelsen og sammensætningen af familien (ækvivaleret indkomst). Dette sker, dels fordi en familie har fælles økonomi, og dels fordi der er stordriftsfordele i husholdningen. Familiernes indkomst ækvivaleres ligesom i indkomststatistikken efter OECD's standard.

Ækvivalensindkomsten beregnes ved at dividere en families samlede indkomst med en given ækvivalensvægt, der afspejler familiens sammensætning. Den første voksne person (person over 14 år) i familie vægter 1. Øvrige voksne i familien vægter hver 0,5, mens alle børn hver især vægter 0,3.

Ækvivalensvægten for en given familie beregnes da ved at summere de enkelte personers vægte. Således har en familie med to voksne og tre børn ækvivalensvægten $1 + 0,5 + 0,3 + 0,3 + 0,3 = 2,4$. Er familiens indkomst på 300.000 kr., vil ækvivalensindkomsten være $300.000 \text{ kr.} / 2,4 = 125.000 \text{ kr.}$, hvilket kan sammenlignes med indkomsten for en enlig voksen.

Kritisk indkomstgrænse

Den kritiske indkomstgrænse er i den danske analyse fastsat som 50 pct. af medianen for de disponible indkomster i befolkningen. Medianen er det indkomstniveau, hvor halvdelen af befolkningen har en højere og den anden halvdel en lavere indkomst.

For at en person betegnes som økonomisk dårligt stillet, skal indkomsten i tre på hinanden følgende år ligge under den kritiske indkomstgrænse for det pågældende år.

Grønland har en mere ulige fordeling af indkomster og en lavere gennemsnitsindkomst end Danmark, jf. indkomststatistikken. Der kan derfor argumenteres for, at den grønlandske grænse skal fastsættes på et højere niveau end 50 pct. af medianindkomsten. På denne baggrund arbejdes der i det følgende med to forskellige grænser på henholdsvis 50 og 60 pct. af medianindkomsten.

I den grønlandske analyse beregnes medianindkomsten særskilt for det enkelte år, modsat den danske analyse som anvender et treårligt glidende gennemsnit af medianindkomsten for at udjævne udsving. Den grønlandske metode er valgt som forenkling af fremgangsmåden samt ud fra den vurdering, at et glidende gennemsnit ikke har en betydning for antallet af personer med lav indkomst over tid.

Oversigt 7. Medianindkomst (ækvivaleret indkomst) for analysepopulationen

	2018	2019	2020	2021	2022
	kr.				
Ækvivaleret disponibel familieindkomst	150.438	155.814	162.049	167.508	174.061

Note: Angiver medianindkomsten i det sidste år af den 3-årige analyseperiode.

Formue

I den danske analyse betegnes personer med en formue på over 100.000 kr. (2010-niveau) ikke som fattige. Grønlands Statistik har ikke på nuværende tidspunkt mulighed for at indhente data, der med rimelighed kan give et retvisende billede af befolkningens formueforhold, hvorfor dette kriterie udgår i den grønlandske analyse. Udeladelse af kriteriet skønnes ikke at have den store betydning for analyseresultatet, da der formodentlig er få familier, der på samme tid har små indkomster og større formuer.

Beboere på institution

Beboere på alderdomshjem, plejehjem og handicapinstitutioner er primært alderspensionister og førtidspensionister. I lovgivningen er det bestemt, at der til pensionister på institution udbetales et mindre grundbeløb, de såkaldte lommepege, mens der til gengæld ikke betales for ophold på institutionen.

Beboere på institution har således naturligt en lavere indkomst, idet de ikke betaler for kost og logi. I nærværende analyse er det derfor bestemt, at personer, der er eller har været placeret på institution i analyseperiodens slutår, ikke indgår i analysepopulationen, hvorfra de økonomisk udsatte skal

beregnes. Det samme gælder personer placeret på institutioner for børn og unge, hvor der også kan bo personer på over 18 år i forbindelse med udslusning eller mangel på alternative botilbud.

Beboere på institution identificeres ud fra størrelse og type af den offentlige pension og fra Grønlands Statistiks register over beboere på Selvstyrets døgninstitutioner. Børn på institution er ikke hjemmeboende børn og vil derfor også udgå af analysepopulation af denne grund jf. afsnit nedenfor om ikke-hjemmeboende børn.

Studerende

Personer under uddannelse udover folkeskoleniveau og personer i familie med voksne under uddannelse udover folkeskoleniveau, indgår ikke i analysepopulationen, hvorfra de økonomisk udsatte beregnes, uanset om de opfylder de øvrige kriterier. Denne afgrænsning er valgt, fordi den økonomiske situation anses som selvvalgt og ikke vedvarende.

En person regnes som studerende, hvis han/hun ved udgangen af analyseperioden er registeret i Grønlands Statistiks register over aktive studerende på ISCED-niveau 3 eller derover.

Børn under tre år

I sagens natur har personer, der ikke er fyldt tre år ved udgangen af en analyseperiode, ikke boet i Grønland i tre år. Børn under tre år anses derfor kun som økonomisk udsatte, såfremt der er andre i familien, som opfylder kriterierne for at være økonomisk udsat.

Ikke-hjemmeboende børn

Hvis et barn ikke deler adresse med mindst en af forældrene regnes barnet for ikke-hjemmeboende. Ikke-hjemmeboende børn vil ofte være børn, der bor hos andre nære slægtninge, er i familiepleje, bor på social institution eller på kollegium. Børn der ikke bor hjemme pga. studier og børn på sociale institutioner udtages i de fleste tilfælde fra analysepopulationen pga. ovennævnte kriterier for studerende og beboere på sociale institutioner. De resterende ikke-hjemmeboende børn udtages ligeledes af analysepopulation, fordi det ikke anses for muligt at bedømme de økonomiske levevilkår for denne gruppe af børn på baggrund af de oplysninger der i dag er tilgængelige i Grønlands Statistiks personregistre.

Analysepopulation

Et af de vigtigste mål med nærværende analyse er at følge udviklingen i andelen af økonomisk udsatte. Foruden at opgøre antallet af økonomisk udsatte er det derfor væsentligt at udpege analysepopulationen, som er den population antallet af økonomisk udsatte skal ses i forhold til, jf. oversigt 8.

Oversigt 8. Antal samt årsag til udelukkelse fra analysepopulationen

	2018	2019	2020	2021	2022
Før udelukkelse	55.992	56.081	56.421	56.562	56.609
Udelukkelse af dem der ikke boede i Grønland hele året	1.952	1.897	1.831	1.808	1.979
Udelukkelse af dem der ikke boede i Grønland hele analyseperioden	2.714	2.684	2.710	2.513	2.398
Udelukkelse af ikke-hjemmeboende børn	538	535	587	555	560
Udelukkelse af studerende og deres familier	4.611	4.504	4.646	4.595	4.525
Udelukkelse af personer på baser og stationer	75	64	59	53	48
Udelukkelse af beboere på sociale institutioner	986	1042	973	977	984
Udelukkelse af personer i familier uden indkomst	235	268	286	338	361
Analysepopulation	44.881	45.087	45.329	45.723	45.754

Analysepopulationen omfatter som udgangspunkt alle personer, der har haft folkeregisteradresse i Grønland i hele analyseperioden samt børn under tre år, der har haft folkeregisteradresse i Grønland i hele deres levetid. Vurderingen af, hvorvidt en person lever op til ovennævnte bopælskriterium, sker udelukkende på baggrund af folkeregisteradressen pr. 31. december. Der tjekkes således ikke for, om personen har været fraflyttet Grønland i en periode mellem to årsskifter, eller om en person er født udenfor Grønland og efterfølgende er flyttet til Grønland inden 31. december. Dog udtages personer, hvorom det er angivet at de ikke har været skattepligtige i Grønland hele året.

Udover personer, der ikke har haft fast bopæl i Grønland i analyseperioden, frasorteres personer, der ved udgangen af analyseperioden har adresse udenfor den kommunale inddeling, og personer indenfor kommunal inddeling der ikke er registreret med adresse i en by, bygd eller på et fåreholdersted. Adressen kan eksempelvis være en station.

Desuden frasorteres ikke-danske statsborgere og personer født på Færøerne i familier, hvor der ikke er registreret indkomst eller hvor familiens indkomst er nul i det sidste år af analyseperioden. Sidstnævnte tjek laves for at identificere personer, der formodentlig er fraflyttet Grønland, men hvor der kan opstå forsinkelser med registreringen i folkeregisteret.

Endelige frasorteres personer på baggrund af ovennævnte kriterier vedrørende studerende, beboere på sociale institutioner og ikke-hjemmeboende børn med udgangspunkt i personens status ultimo analyseperioden.

Nye regler for beskatning af pension

Nye regler for beskatning af pension trådte i kraft den 1. januar 2017. Således skal der fra 2017 betales skat af indbetalinger til en pensionsordning placeret udenfor Grønland.

Den disponible indkomst, der ligger til grund for beregningerne i nærværende udgivelse, indeholder i 2017 de indbetalinger på arbejdsgiveradministrerede pensionsordninger placeret udenfor Grønland, som blev skattepligtige pr. 1. januar 2017. Det skyldes, at det først i 2018 blev muligt at identificere disse indbetalinger i Skattestyrelsens ligningsmateriale og fratække indbetalinger fra den disponible indkomst.

Da der i nærværende udgivelse kigges på indkomster i en 3-årig periode kan resultaterne i alle årene 2017, 2018 og 2019 være påvirket af, at datagrundlaget i 2017 ikke er fuldt sammenligneligt med de øvrige år.

Signatur forklaring:

... Oplysninger foreligger ikke
.. Oplysninger for usikre til at angives eller diskretionshensyn
. Tal kan efter sagens natur ikke forekomme
0 Mindre end halvdelen af den anvendte enhed
- Nul
* Foreløbigt eller anslået tal

Eventuel henvendelse

Anders Blaabjerg

E-mail: abla@stat.gl

Socialstatistik

Grønlands Statistik
Postboks 1025 · 3900 Nuuk
Tlf.: +299 34 57 70
www.stat.gl · e-mail: stat@stat.gl

